

Nr 325.

Av herr **Johansson** i Sollefteå m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 53, med förslag till lag angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning och kolning av härbärke åt arbetarna m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition, nr 53, framlägges samma förslag till lag, som föreslogs lagtima riksdagen 1918, angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning och kolning av härbärke åt arbetare m. m.

Då vi anse, att bestämmelser för bostadsfrågan även för flottningsarbetarna m. fl. böra regleras i samma lag, framföres härmed ånyo den motion, som av undertecknad Johansson väcktes med anledning av 1918 års proposition.

I Kungl. Maj:ts proposition, nr 353, med förslag till lag angående beredande i vissa fall vid skogsavverkning och kolning av härbärke åt arbetare m. m. utelämnas socialstyrelsens förslag om att denna lag även skulle omfatta bestämmelser angående bostäder för *flottningsarbetare*.

Orsaken varför detta krav undandragits ifrågavarande lagförslag angives vara den, att flottningsarbetarnas bostadsförhållanden skulle komma att regleras samtidigt med det förslag till ny flottningslagstiftning, som framdeles kommer att föreläggas riksdagen. Emellertid har socialstyrelsen ansett, att det ej bör vara uteslutet, att flottningsarbetarnas bostadsförhållanden bleve föremål för reglering såväl i den nya flottningslagstiftningen som i den lag, till vilken styrelsen framlagt förslag. Ett annat mycket talande skäl för att riksdagen även bör upptaga detta krav i ifrågavarande lagstiftning är, att förslaget om ny flottningslagstiftning icke avser de enskilda flottlederna. För de flottningsarbetare, som arbeta efter de enskilda flottlederna, skulle det sålunda enligt regeringens förslag, även efter sedan den nya flottningslagstiftningen antagits, ej finnas några bestämmelser om bostäder.

Då denna fråga på grund av enskild motion förelåg vid 1909 års riksdag, ville riksdagen — tack vare första kammaren — ej ens gå

med om en utredning angående skogsarbetarnas levnadsvillkor, särskilt i fråga om deras bostäder under pågående skogsarbete. Första kammaren ansåg bland annat, »att förhållandena i avseende å *skogsavverkningsarbetarnas* tillfälliga bostäder syntes kunna ordnas på ett mera praktiskt sätt genom de enskilda arbetsgivarna och arbetarna själva än på lagstiftningsvägen, helst de senare numera, med eller utan stöd av sina organisationer, visste att tillvarataga sina intressen och genomdriva berättigade fordringar — — —». Men i fråga om *bostäder för flottningsarbetarna* beslöt dock riksdagen med anledning av omnämnda motion att hemställa till Kungl. Maj:t, huruvida i flottningsstadgan *eller annan författning* borde upptagas bestämmelser om bostäder för flottningsarbetarna. Till och med första kammaren ansåg sålunda redan då, att en särskild lagstiftning för flottningsarbetarnas bostadsfråga kunde ifrågasättas.

Om skogs-, kolnings- och flottningsarbetarna, som beräknas uppgå till omkring 150,000, någorlunda talrikt hade varit fackligt organiserade, så är det tydligt, att den skandalösa bostadsfrågan för dessa arbetare på ett »praktiskt sätt», genom kollektiva avtal, för länge sedan skulle ha varit löst. Men då dessa arbetare i stort sett ej äro organiserade, så bör det vara statens skyldighet att ingripa och stödja den svagare parten, arbetarna, gent emot profithungriga arbetsgivare, som undandraga sig en så *i ögonen fallande moralisk skyldighet* som att bygga bostäder för ifrågavarande arbetare. Det förefaller oss rent ut upprörande, att regeringsförslaget utelämnat flottningsarbetarna i det föreliggande lagförslaget. Dessa människor, som oftast få arbeta — under vartiden i iskallt vatten och under tider, då marken är frusen — *flera mil från bebyggda orter*, borde väl i första hand ha ifrågakommit vid denna lagstiftning. Detta så mycket hellre som riksdagen redan för nio år sedan skrivit och begärt lagförslag härom.

Samma förhållande är även rådande för arbetare, som äro sysselsatta med *dikningsföretag* och *vägbyggnader*. Sådana arbeten utföras ofta — särskilt i Norrland — flera mil från bebyggda orter. Kungl. Maj:ts befallningshavande i Blekinge län har även framhållit detta och föreslagit att giva lagens 1 § en mera allmän formulering för att även kunna omfatta dylika arbeten. Det vore helt säkert välbetänkt, om riksdagen ville följa denna hänvisning från Konungens befallningshavande i Blekinge län.

Hela detta förslag förefaller oss för övrigt vara så oerhört förfuskat, att det knappast kan bli några förbättringar i de skandalöst usla bostadsförhållanden, som råda för ifrågavarande arbetare. Nog hade

man väntat sig, att förslaget skulle ha upptagit åtminstone några *minimifordringar* i fråga om bostäder för skogs-, kolnings- och flottningsarbetare.

Då dessutom den undersökning, som företagits i denna fråga, enligt riksdagens beslut 1912 även skulle omfatta skogsarbetarnas *levnadsförhållanden*, hade man väntat sig förslag till åtgärder angående matförhållandena m. m. Utspisningen i skogskojorna är mer än bedröflig. Var och en måste vara sin egen kock. I en koja med 15 å 20 man så måste det följaktligen finnas lika många kok- och stekpannor m. m. Vi kunna inte annat än i bilaga till denna motion bifoga ett brev, erhållet för några år sedan från en skogsarbetare i Amerika, vilket visar, att det där går för sig att ordna bostads- och levnadsförhållandena för skogsarbetarna någorlunda drägligt.

Även i fråga om tillsynen och efterlevnaden av nu ifrågavarande lagbestämmelser synas de ifrågasatta åtgärderna ej bli tillräckliga. Då man betänker, vilka oerhört stora områden den ifrågasatta inspektionen skulle komma att omfatta, förefaller den föreslagna inspektionen alldeles för otillräcklig.

Huru frestande det än kunde vara att föreslå betydande utvidgningar av Kungl. Maj:ts förslag, skola vi dock under frågans nuvarande läge och utsikter till en snart begynnande lagstiftning på detta område endast i likhet med Konungens befallningshavande i Blekinge län föreslå ett *utsträckande av lagens tillämplighetsområde*.

På grund härav föreslås, att första paragrafen får följande omformulerade lydelse:

§ 1.

Bedrives skogsavverknings-, kolnings- och flottningsarbete eller andra arbeten, såsom vid större dikningsföretag och vägbyggnader, på sådant avstånd från ställe, där bostad finnes att tillgå, att det icke skäligen kan påfordras, att arbetarna skola begiva sig dit för erhållande av natthärbärke, åligger det arbetsgivaren att sörja för, att arbetarna å eller i närheten av arbetsstället äga tillgång till sådant härbärke.

Användas hästar vid dylika arbeten, åligger det arbetsgivaren att jämväl sörja för, att å eller i närheten av arbetsstället finnes tillgång till stallrum.

I fråga om vilka personer, som enligt denna lag äro att anse såsom arbetare och arbetsgivare, gäller vad som stadgats i 2 § av lagen den 29 juni 1912 om arbetarskydd.

Stockholm den 18 febr. 1918.

C. O. Johansson.

Ivar Vennerström.

Sten Berglund.

Bilaga.

Iakttagelser och lärdomar från U. S. A. av en skogsarbetare.

Enligt löfte vill jag härmed meddela något angående gjorda erfarenheter tillsammans med skogsarbetarna i »Dollarlandet», särskilt deras levnads- och bostadsförhållanden. Härvid bör väl då först omnämnas förberedelserna för en avverkning, som vanligtvis sker så, att där beräknas kunna anställas minst ett tjugotal man på ett område lagom stort att inom detsamma anlägga »Campen» (baracken) så att alla kan, efter slutad arbetsdag, såväl som vid måltiden samlas där utan allt för lång väg. Vid större distrikt händer ibland, att maten till »dinnern» (middagen) av kockarna fraktas ut till och dukas vid avverknings-skiftet. I en barack är alltid anställd en eller flera kockar (allt efter manskapets antal). De ha till uppgift att ombesörja mathållning, ordning och renhållning.

Kocken, som inom baracken har högsta myndighet, är först uppe om morgonen, och sedan »breckfesten» (frukost) blivit tillagad och dukad, inropas manskapet, som spisar frukost mellan kl. 6—7 f. m. Kl. 7 skall man vara färdig att starta för arbetet. Middagen hålles mellan kl. 12—1, varefter arbetet fortsättes med dagsljuset, dock ej längre än till kl. 6 e. m. När man då kommer hem efter en ansträngande dag, då kläder och skor blivit våta och under vägen stelfrusit, finner man det välbehagligt komma in i ett eldat och upplyst rum, där det finns såväl varmt som kallt vatten, handfat, tvål och handduk. Det är heller inte värt komma till matbordet utan att först anlita dessa, inte ens om morgonen, då det fordras att åtminstone händerna ska vaskas.

Inom baracken existerar en viss disciplin som genom en tyst överenskom-melse, utan någon synlig ordningsregel: kl. 9 ropas, gå i bädd »boys!» och kl. 10 fordras tystnad, som också vanligtvis åtlödes. Ett par exempel härpå för-tjänar omnämnas. I en barack, där vi voro 14 skandinav, 16 finnar och ett par »Yankes» inträffade en kväll, att några av finnarna, som voro något druckna, satt uppe och spelade kort, vid tiden för tystnaden. Kocken ropade tystnad ett par gånger, men spelarna fortsatte dock under tystare samtal. Men efter någon stund blev väl insattsningen ojämn, spelarna voro högljudda. Utan att säga ett ord går kocken upp och skruvar ner lyset mitt för näsan på de spelande finnarna. Det blev mörkt. Vi hörde att någon ramsade till spelpengarna under ett par

finska svordomar, varefter allt blev tyst. Någon tid senare. En kväll hade vi svenskar (däribland kocken) kommit i diskussion angående vissa förhållanden här hemma med sådan iver att vi glömde tiden för tystnad. Men vem som inte glömt det var finnarna, som påminde oss därom genom att den största av dem rusar opp och likt ett rytande lejon ger oss anvisning om vår skyldighet. Han hade ju rätt. Diskussionen, som var rätt intressant, avbröts, och vi slumrade in. För mig uppstod emellertid frågan: hur skulle en dylik situation slutat i en svensk barack?

Ännu ett exempel, som väckte min beundran! En ung norrman hade gjort en tripp till »stan», kom tillbaka (ganska upprymd av Wisky) lagom tid för middagen och började högljutt skrodera om sina trevliga minnen av stadsresan. Slutligen ropar kocken: »Håll tyst vid matbordet!» Skrattandet och nojset upphörde, inte ett ord mera under hela måltiden hördes, endast skedarnas klirrande mot tallrikarna. Först sedan vi lämnat matrummet kunde norrmannen leverera sina historier igen, som verkligen åstadkom allmänt nöje.

Baracken inrymmer vauligtvis ett kokrum, där för mathållning nödig materiel även förvaras, samt kokas. Brödet bakas av kocken, som således även måste kunna bagaryrket. Så ha vi spisrummet. Där står ett av vanliga bräder förfärdigat långbord, på vars skiva anbringas en vit vaxduk, som ju alltid gör anrättningen aptitligare. Sovrummet å ömse sidor är försett med tillräckligt antal »brittsar» (tvåmans). Till varje britts hör tre filter. Hö stoppas i bädden efter behag. I rummets mitt är placerat en av plåt förfärdigad stor spis med plåtrör, som ledes genom rummet, hängande i järntråd något högre än manshöjd och ut genom gaveln eller upp genom taket. På ömse sidor om rören, som ju även utvecklar värme, anbringas järntrådar, där manskapet medelst därtill förfärdigade säkerhetsnålar hänger sina våta strumpor, skor och kläder, som där torkar bra över natten. För att utleda uppstående ånga och avdunstning, anordnas på ömse sidor i taket god ventilerung. Om dagen sopas och snyggas opp i bäddarna av en för ändamålet anställd, som även tillser att det finns vatten och tvål. Varje dag rentvättas torkhanddukar m. m. Så bör väl omnämnas »Officen» ett förrådsrum, därifrån manskapet erhåller nödvändiga arbetsverktyg, kläder, skrivmateriel, rök- och tuggtobak etc. samt den alltid efterlängtade posten. Stortvätt måste varje man företa rätt ofta, om han inte vill förse sig med nytt ombyte, som i regel skall ske en gång i veckan.

Den lediga tiden fördrives nog mycket med kortleken, men även underhålles rätt mycket med musik samt berättelser och diskussion. En bättre och mera läsvärd lektyr hade bort kunna bli lättare tillgänglig inom skogsbarackerna i allmänhet.

Betalningen för skogsarbetet utgick huvudsakligen i månadslönen. Förutom fri kost och logi, varierade lönen mellan 26 à 35 dollar pr månad, beräknad efter 26 arbetsdagar, detta för sågare och lastare och dylika, en körkarl kunde ha mellan 40 och 50, en reparatör omkring 45, likaså en sågfilare, en god kock 65 och därutöver, hjälpkockarna 30 à 40, allt pr månad. För tillverkning av sliperts betalades pr styck från 10 cent och högre, pulpwood (massaved) betalades efter kubikmått.

Några pengar erhöles icke i skogen, utan en check, på vilken erhöles valuta, antingen i bank eller någon affär. Till bestridande av läkare och sjukvård gjordes avdrag med 50 cent pr man och månad. Läkaren besökte barackerna distriktsvis minst 2 gånger i månaden, medförande något medicin och förbandsmateriel, som

även måste finnas i baracken. Vid svårare olycksfall och sjukdom erhöles fri lasarettsvård.

Avverkningarna bedrivs mest genom Companiet självt men även medelst kontraktssystem, då kontraktören hade att följa enahanda regler och måste först visa klara papper på att alla arbetare erhållit betalt, innan slutlikviden fick lyftas. (En laglig bestämmelse som vår landsman f. d. guvernören för Minnesota genomdrev.)

Liknande förhållanden tillämpas även vid järnvägsbyggnadsarbeten, där mången gång vagnar inredas, lämpliga att tjänstgöra såsom bostad, och flyttas i den mån rälsläggningen sker och placeras på provisoriska sidospår. I ganska stor omfattning användes järnvägen vid förflyttning av timmer till sågverket.

Det är härigenom förklarligt, att det finns mången arbetare, som lever största delen av sin levnad och hela året om i barack, men särskilt under vintern söker sig mycket yrkesarbetare av olika fack ut till skogen, då det ju är mindre gott om arbete i städerna, särskilt inom byggnadsfacket. De tyckas också finna sig ganska väl i skogslivets förhållanden.

Namn.